

VINGÅKER

Kom gärna och besök mig i Stationshuset 8–17, men ring först eftersom jag kan vara ute.

Lokalredaktör: Klas-Göran Bäck Tipsa: 0150-728 90, vingaker@kkuriren.se

HISTORIA Norska forskare besökte Kjesäter

Författaren Anders Johansson på trappan och professor Tom Kristiansen närmast till vänster i bild. FOTO: ROGER CULMSEE

Väggmålningar som visade hur Gestapo misshandlade normän.

Ur boken "Norges tack" av Anders Johansson och Mats Wallenius.

Under världskriget vajade Norges flagga över Kjesäter

VINGÅKER Kjesäters slott fick på torsdagen besök av ett antal forskare, som intresserar sig för de svensk-norska relationerna under andra världskriget. Under tre år var Kjesäter centrum för mottagandet av norska flyktingar i Sverige. Sammanlagt passerade 42 800 normän Kjesäter.

"Alt for Norge". Så stod det skrivet, i stora bokstäver bildade av blommor på fasaden på Kjesäters slott, på Norges nationaldag den 17 maj, åren 1943-44. På flaggstången vajade den norska tretungade flaggan.

Kjesäters slott, som numera åter ägs av familjen Hamilton, spelade en viktig och delvis hemlig roll för Norge under andra världskriget. Här passerade över 42 000 flyktingar från det ockuperade Norge, och här fick de vila efter den strapatsrika och farliga färden över gränsen.

I torsdags besökte ett antal svenska och norska forskare Kjesäters slott, för en förstudie i syfte att kanske starta ett nytt forskningsprojekt om relationerna mellan Sverige och Norge under andra världskriget. Initiativtagare till förstudien är Svensk-norska samarbetsfonden, vars direktör Mats Wallenius berättar mer:

– Till att börja med vill vi se vilken forskning som har gjorts de senaste 25 åren. På de här 25 åren har flera arkiv öppnats och nya forskare tillkommit. Det finns stort intresse för relationerna mellan Sverige och Norge internationellt, främst i de allie-

rade länderna under kriget, USA och Storbritannien.

I Norge har redan Tromsø universitet satt i gång med ett större forskningsprojekt och Mats Wallenius tycker att det vore intressant om forskningen på något sätt kan samköras.

–Det finns kanske en del okunskap och missuppfattningar om hur relationen mellan Norge och Sverige var, säger Mats Wallenius och fortsätter:

–Det hände ganska mycket under de fem åren från att Norge ockuperades till krigsslutet. Det är många som tycker att Sverige var för tyskvänligt. Men det svänger sedan och Sveriges inställning förändrades. Trupptransporterna hör man om, men det är bara en pusselbit. Det finns så många bottnar i relationen, säger han.

När flyktingarna vilat ut och fått sjukvård och försetts med pass slussades många av dem ut på arbetsmarknaden i Sverige, där man bland annat ersatte inkallade svenska män i sådant som vedförsörjningen. I Katrieholm fanns ett boende för norska kvinnor. Andra flyktingar skickades till London,

där den norska regeringen och kungahuset regerade i exil eller till Skottland och Kanada, där norska förband tränades.

–Det som skedde här på Kjesäter betydde att flyktingmottagandet var systematiserat, att det var ordnade förhållanden. Den norska regeringen i London kunde tack vare systemet placera folk där de behövdes, i polistrupper, eller i Skottland. Ordning i skandinavisk anda, säger Tom Kristiansen, professor vid universitetet i Tromsø.

Polistrupperna, som senare statsministern Tage Erlander beskrev med orden "det var en utomordentligt märklig sak", är anmärkningsvärda i sig. Många flyktingar som passerat Kjesäter kom i Sverige att utbildas till "poliser", som kallades så för att förvilliga tyskarna. I takt med de allierades framgångar blev dock polisutbildningen alltmer renodlat militär och vid krigsslutet bestod den hemliga norska armén, utbildad och tränad på neutral svensk mark, av 13 500 man. Initiativtagare till trupperna var den legendariska kriminalteknikern Harry Söderman, Revolver-Harry.

Det var från juni 1942 Kjesäter började användas som tillfällig förläggning för flyktingar och för Vingåkersborna blev flyktingar med säckar och väskor på väg mot slottet en ganska vanlig syn. Tanken var att flyktingarna skulle inkvarteras i huvudbyggnaden, men utrym-

Barackerna vid Kjesäter. När de inte behövdes längre flyttades en av dem till Baggetorp, där den än i dag tjänar som församlingshem. FOTO: NORSKA RIKSARKIVET

met räckte inte. Därför byggdes 32 baracker längs tre nyanlagda gator, alla med norska namn, samt samlingsalen Haakonhallen, på Kjesäters område.

–Kjesäter var under norsk förvaltning, direkt under exilregeringen i London. Det skedde i samråd med den svenske socialministern Gustav Möller. Detta var alltså norskt territorium där svenskar inte fick komma in utan särskilt tillstånd, berättar Anders Johansson, författare till boken "Den glömda armén".

Under torsdagens besök fick forskarna bland annat se mer av slottet. Förutom en minnestavla på en av flyglarna finns inte

många spår av de norska flyktinglägren kvar i dag. Under sin inkvartering skapade flyktingarna stora väggmålningar, som föreställde flykten till Sverige och tortyr och misshandel från Gestapo under ockupationen. Målningarna finns inte kvar på slottet. Men Kjesäter och tiden på flykt undan tyskarna lever ännu i norska minnen.

–Det var såvitt jag förstått, ett gott ställe att komma till. Jag är med i veteranföreningar och när jag sa till veteranerna att jag skulle hit blev de glada. De är över 90 år nu, men de vill se bilder och minnas tiden här, berättar Finn Kampestuen-Berntzen, tidigare officer och nu general-

sekreterare i Norges militära kamratföreningars förbund.

Cecilia Tuohy
cecilia.tuohy@kkuriren.se
0150-728 61

Korskyrkan
Norra Torggatan 2, Vingåker
Vardagsgemenskap
Onsdag 20/9 kl. 14.00
"En visa till Gitarr"
Göran Bjarnegård,
Carina Johansson sjunger
Dan Anderssons visor
Servering. Välkommen.